

Омбудсман України
Ombudsman of Ukraine

ЗВІТ

про результати відвідування
Варвинського районного суду Чернігівської області
17.10.2024

м. Чернігів, 2024

I. Вступ

Для виконання функцій національного превентивного механізму відповідно до Факультативного протоколу до Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують, видів поводження та покарання, на підставі статей 13, 19¹, 22 Закону України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини», 17.10.2024 групою національного превентивного механізму (далі - НПМ) здійснено відвідування Варвинського районного суду Чернігівської області (далі – суд) у складі:

Кебець Інна Андріївна, головний спеціаліст Відділу сприяння роботі регіональних представництв Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини (керівник групи НПМ);

Лепеха Алла Григорівна, представник громадської організації.

Місцезнаходження суду: вул. Шевченка, б. 40, селище Варва, Прилуцький район, Чернігівська область, 17600.

Керівництво суду:

Савенко Андрій Ігорович - голова суду;

Кащенко Тетяна Іванівна - керівник апарату суду.

Штатна чисельність працівників суду – 17, з них суддів – 3; вакантні 4 посади: 2 посади судді, 2 посади працівників апарату суду.

Варвинський районний суд Чернігівської області є судом першої інстанції та згідно з нормами Закону України «Про судоустрій та статус суддів» розглядає цивільні, кримінальні, адміністративні справи, а також справи про адміністративні правопорушення у випадках та порядку, визначених процесуальним законом.

Суд розміщується у двоповерховій будівлі, рік побудови – 1968, загальна площа, яку займає суд, складає 655,6 м². В будівлі наявні два входи: центральний та службовий, останній використовується як спеціальний вхід в будівлю для підсудних.

На фасаді будівлі розміщуються вивіски із зазначенням повної назви суду та графіком роботи, вся інформація продубльована шрифтом Брайля (фото 1).

Вхід до будівлі облаштований пандусом та кнопкою виклику працівника суду для маломобільних груп населення (фото 2).

У приміщенні встановлені інформаційні стенди для громадян та облаштовані місця для роботи із документами.

Для здійснення правосуддя у суді функціонують три зали судових засідань, одна зала - на першому поверсі, дві, зокрема і зала для розгляду кримінальних справ, - на другому поверсі.

Залу судових засідань, де відбувається розгляд кримінальних справ, обладнано кабіною для обвинувачених (підсудних) та засуджених із металу та спеціального захисного скла, технічними засобами для фіксування судового процесу та проведення судових засідань у режимі відеоконференцзв'язку (фото 3).

Охорону та підтримання громадського порядку в суді забезпечують працівники територіального управління Служби судової охорони у Чернігівській області. На вході проводиться реєстрація відвідувачів та перевірка документів.

Скарги від обвинувачених (підсудних) та засуджених осіб на умови тримання та неналежне поводження на адресу суду не надходило. Фактів заподіяння тілесних ушкоджень чи насильницького заподіяння смерті таким особам не встановлено.

Під час відвідування обвинувачувани, підсудні (засуджені) у приміщені суду не перебували.

Попереднє відвідування суду групою НПМ не проводилось.

II. Факти, виявлені під час відвідування

Порушення права на захист від катувань, жорстокого, нелюдського або такого, що принижує гідність, поводження чи покарання (стаття 3 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, стаття 28 Конституції України).

1. Встановлено порушення пункту 6.5.2 Державних будівельних норм України В.2.2-26:2010 «Будинки і споруди. Суди», затверджених наказом Міністерства регіонального розвитку та будівництва України від 17.05.2010 № 175 (далі – ДБН В.2.2-26:2010), яким передбачено, що у будівлі суду повинно бути три камери для підсудних (засуджених) на кожен залу судових засідань для розгляду кримінальних справ. Всупереч зазначеному в суді наявна лише одна камера.

Голова суду повідомив групу НПМ, що судом розглядається незначна кількість кримінальних справ, при цьому конвоюється не більше 5 осіб на рік, які доставляються до суду безпосередньо перед початком судового засідання.

2. Пунктом 6.5.2 ДБН В.2.2-26:2010 передбачено вимоги до обладнання приміщення камери для утримання підсудних (засуджених).

У порушення цих вимог кімната для тримання підсудних не обладнана лавами, які щільно скріплені з підлогою та стінами, зовнішніми запорами на дверях; двері кімнати не обладнані оглядовими віконцями діаметром 0,1 м з металевими ґратами та пристроями, що за потреби обмежують відчинення дверей та звужують прохід для особливо небезпечних осіб, що знаходяться під охороною. Натомість, зазначена кімната не використовується за призначенням, там знаходяться особисті речі працівників суду (фото 4, 5).

3. У порушення пункту 20 Мінімальних стандартних правил поводження з в'язнями, пункту 22.5 Європейський пенітенціарних правил обвинувачені (підсудні), засуджені не мають доступу до чистої питної води.

4. У порушення пункту 9.9 ДБН В.2.2-26:2010 у суді відсутні санвузли для відвідувачів, працівників суду та підсудних окремо для кожної з названих груп осіб. За інформацією керівника апарату суду за потреби обвинувачені, підсудні (засуджені) користуються туалетом у приміщені суду на першому поверсі.

Порушення права на життя (стаття 2 Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, стаття 27 Конституції України).

5. У порушення пункту 7.1.9 ДБН В.2.2-26:2010 та пункту 13 Інструкції з організації конвоювання та тримання в судах обвинувачених (підсудних), засуджених за вимогою судів, затвердженої наказом Міністерства внутрішніх справ України, Міністерства юстиції України, Верховного Суду України, Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ, Державної судової адміністрації України, Генеральної прокуратури України від 26.05.2015 № 613/785/5/30/29/67/68, зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 11.06.2015 за № 698/27143 (далі - Інструкція), у приміщенні суду не забезпечено ізольований маршрут конвоювання підсудних (засуджених) від камери до зали судових засідань. Сходові коридори не обладнані кнопками звукової сигналізації.

Отже, на другий поверх до зали судових засідань для розгляду кримінальних справ підсудні (засуджені) конвоюються загальними сходами та коридорами, відкритими для сторонніх осіб. Це призводить до порушення права на безпеку як відвідувачів, працівників суду, так і підсудних (засуджених), а також підвищує ризики потрапляння та передачі заборонених предметів в приміщеннях суду (фото 6, 7).

6. У порушення пункту 5.11 ДБН В.2.2-26:2010 та пункту 14 Інструкції не обладнано бокс для заїзду спеціального автотранспорту варті та посадки (висадки) обвинувачених (підсудних), засуджених або огороженої стоянки для спеціального автотранспорту варті біля зовнішнього спеціального входу

Посадка (висадка) обвинувачених (підсудних), засуджених проводиться зі зворотної сторони будівлі суду (фото 8).

7. В суді відсутні захисні споруди цивільного захисту, чим порушено норми Кодексу цивільного захисту України та Вимог щодо утримання та експлуатації захисних споруд цивільного захисту, затверджених наказом Міністерства внутрішніх справ України від 09.07.2018 № 579, зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 30.11.2018 за № 879/32331.

Керівник апарату суду пояснила, що є можливість користуватися укриттям, що знаходиться в районному будинку культури (селище Варва, вулиця Шевченка, 38А).

Порушення права на доступність для осіб з інвалідністю та маломобільних груп населення (статті 9, 13 Конвенції ООН про права осіб з інвалідністю, стаття 26 Конституції України).

8. У порушення п. 6.3.3 Державних будівельних норм України В.2.2-40:2018 «Будинки і споруди. Інклюзивність будівель і споруд для маломобільних груп населення», затверджених наказом Міністерства регіонального розвитку та будівництва України 30.11.2018 № 327 (далі – ДБН В.2.2-40:2018), маломобільні групи населення, обвинувачені (підсудні) та засуджені, які пересуваються на кріслах колісних, не мають доступу до залів судових засідань та інших приміщень суду на другому поверсі через відсутність ліфта або іншого підйомного механізму.

9. У порушення вимог пункту 11.5 ДБН 2.2-40:2018 в суді відсутнє санітарно-гігієнічне приміщення, облаштоване для маломобільних груп населення.

Порушення права на професійну правничу допомогу (стаття 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, стаття 59 Конституції України)

10. У порушення статті 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, пункту 23.4 Європейських пенітенціарних правил, статті 59 Конституції України, пункту 6.5.2 ДБН В.2.2- 26:2010 у приміщенні суду не обладнано кімнату для роботи адвоката з підсудними (засудженими), що унеможлиблює реалізацію їх права на захист.

Окрім цього, зазначене порушення може стати причиною чергових звернень до Європейського суду з прав людини і виплатою Україною значних сум коштів в якості компенсації.

У справі «Фірстов проти Росії» (скарга № 67312/12) Європейський суд з прав людини констатував, що хоч підсудний і міг спілкуватися зі своїм захисником через загородження у залі суду, у тому числі під час перерв, які оголошувалися для цієї мети суддею за клопотанням заявника, не було доведено, що такі консультації носять конфіденційний характер у зв'язку з присутністю конвою у межах досяжності слуху. Таким чином, ЄСПЛ засвідчив порушення статті 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод.

Отже, проведення зустрічі адвоката із утримуваними особами у приватному порядку є необхідним для їх захисту від неналежного поведіння.

Інші порушення.

11. Обладнання приміщення варті не відповідає вимогам пункту 6.5.3 ДБН В.2.2-26:2010 та пункту 12 Інструкції (фото 9, 10).

Вхідні двері приміщення дерев'яні, без металевої рами та оглядового віконця з заслінкою, яка має фіксуватися в зачиненому положенні, не обладнані замком, що фіксується при закритому положенні дверей, подвійною заслінкою та ланцюжком. У приміщенні відсутня металева шафа, що замикається на замок, для зберігання навісних замків, ключів від камер, спеціальних засобів та службових документів.

У кімнаті для конвою наявні меблі (стіл, крісла відкидні секційні, шафа), холодильник, мікрохвильова піч, кавомашина, електричний чайник, посуд. Однак, група НПМ відзначила, що це приміщення використовується працівниками суду не за призначенням.

12. В аптечці невідкладної медичної допомоги зберігаються лікарські засоби, термін придатності яких закінчився.

III. Рекомендації

1. Територіальному управлінню Державної судової адміністрації України у Чернігівській області, Варвинському районному суду Чернігівської області у межах компетенції забезпечити:

облаштування кількості камер для обвинувачених (підсудних) та засуджених виходячи з розрахунку три камери на одну залу судових засідань для розгляду кримінальних справ;

обладнання санвузлів для відвідувачів, працівників суду, обвинувачених (підсудних) та засуджених;

наявність ізольованого маршруту конвоювання обвинувачених (підсудних) та засуджених від камери та зали судових засідань для розгляду кримінальних справ, обладнання такого маршруту кнопками звукової сигналізації;

облаштування боксу або загороженої стоянки для заїзду спеціального конвойного автомобіля;

доступність приміщень суду для потреб маломобільних груп населення згідно з вимогами ДБН України В.2.2-40:2018, Порядку влаштування засобів безперешкодного доступу осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення до будинків, будівель, споруд будь-якого призначення, їх комплексів та частин, об'єктів інженерно-транспортної інфраструктури або їх розумного пристосування, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 30.06.2021 № 668, зокрема створити для маломобільних груп населення, що пересуваються на кріслах колісних, відповіді умови доступу для залів судових засідань на другому поверсі та вжити заходів щодо облаштування санітарного вузла для користування маломобільними групами населення;

облаштування найпростішого укриття для безпеки працівників та відвідувачів суду;

обладнання приміщення варти відповідно до вимог ДБН В.2.2-26:2010 та Інструкції;

обладнання камери для утримання підсудних (засуджених) відповідно до вимог ДБН В.2.2-26:2010 та Інструкції;

обладнання кімнати для роботи адвоката з обвинуваченими (підсудними) та засудженими відповідно до вимог ДБН В.2.2-26:2010;

постійний доступ до чистої питної води обвинувачених (підсудних) та засуджених;

оновлення складу аптечки невідкладної медичної допомоги.

До звіту додаються: фотофіксація на 2 арк.

Керівник групи НПМ
Головний спеціаліст Відділу сприяння
роботі регіональних представництв
Секретаріату Уповноваженого
Верховної Ради України
з прав людини

Інна КЕБЕЦЬ

Фото 1

Фото 2

Фото 3

Фото 4

Фото 5

Фото 6

Фото 7

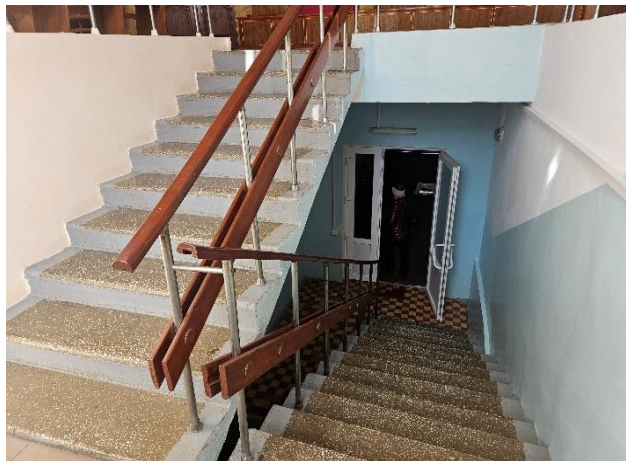

Фото 8

Фото 9

Фото 10

